

Večernik

Leto III. (X.), štev. 178

Maribor, četrtek 8. avgusta 1929

»JUTRA«

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri
Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409
Velja mesečno, prejemni v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:
Uredn. 440 Uprava 455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13
Oglasi po tarifi
Oglase sprejema tudi oglasni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Prva obletnica

smrti Stjepana Radića se obnavlja danes 8. tm. Po vseh hrvatskih krajih države se vrše danes maše zadušnice za pokojnega velikega voditelja hrvatskega naroda. Enako v vseh hrvatskih kolonijah v Ameriki. Povsod se hrvatski narod v globoki in pobožni hvaležnosti spominja moža, ki je hrvatskemu kmetu in delavcu prvi vcepil zavest, da je tudi on človek, da ima poleg enakih dolžnosti tudi enake pravice, in da ima tudi on pravo sodelovanja v javnem in gospodarskem življenju. Spominja se nega, ki ga je v borbi za enakopravnost vsakega posameznika in za enakopravnost hrvatskega dela naroda vodil in ki je v borbi tudi padel kot žrtev smrtonosne krogle fanatika.

Pravici je med tem zadoščeno, ubijalec je stal pred sodiščem in naložena mu je za zločin tudi kazen. Danes, po poteku leta dni, lahko z mirnejšim ožesom in z mirnejšo dušo gledamo nazaj v ono dobo razburjenih strasti, tembolj, ker je zastoj vsega političnega življenja in dela izza 6. januarja že vsem znatno ohladil vročo kri. Danes tudi lahko brez partizansko-politične navlake gledamo na delo in na osebnost pokojnega Stjepana Radića. Njegovo življenje je pestrobavno kakor pisano polje, na katerem blesti jutranja rosa v tisočeri barvah pod jutranjimi solničnimi žarki. Neprestano valovanje bogastva njegove duše se je odražalo v vsem njegovem življenju. Storil je mnogokrat hipno nekaj, kar je že čez kratak čas spoznal kot napačno in se tudi sam obtožil pred javnostjo. Tako je tudi v svojem političnem delu nedvomno zagrešil marsikaj, na kar je pozneje sam zrl s pogledom treznega človeka in je obsodil. Ravno v tem pa je bila tudi njegova veličina: ni se smatral za nezmotljivega in če je pogreško uvidel, jo je priznal tudi javno pred vsem svojim narodom.

Na drugi strani pa ni dvoma, da še nikdar noben človek ni bil tako živo utelešenje želja in zahtev kakšnega naroda, kakor je bil to vodja Hrvatov za želje in potrebe hrvatskega kmetstva naroda. In ni dvoma, da je malokdo v zgodovini narodov s takšno vročo ljubeznijo do svoje zemlje in do svojega naroda v srcu šel v borbo za pravice svojega naroda. Nihče med nami ni kakor on znal ponižanega in tlačenegega, od vseh strani priziranega svojega najmanjšega kmetiča dvigniti in mu vliti v dušo in v srce zaupanje v samega sebe, v organizirano silo vsega delovnega naroda, vero v boljšo bodočnost, vero v enakost in enakopravnost, vero v zmago pravice nad nasiljem. Kakor preroku so mu sledile množice hrvatskega kmetkega naroda, in kdor je videl lani ob tem času, kako so stotisoči kmetov in delavcev iz najoddaljenejših hribov Hrvatske, Bosne, Hercegovine, Dalmacije itd. romali v prestolico Hrvatov, v Zagreb, da še enkrat — na mrtvaškem odru — vidijo svojega velikega preroka in apostola ljubezni, bratstva, pravice, kdor je videl to globoko udanost in hvaležnost izmučenega naro-

Na poti okrog sveta

DAVI JE »GROF ZEPPELIN« STARTAL ZA POLET OKROG SVETA. — DRUŽBA ZA VZDRŽEVANJE REDNEGA ZRAČNEGA PROMETA MED EVROPO IN AMERIKO.

LAKEHURST, 8. avgusta. Zrakoplov »Grof Zeppelin« je davi ob 5.39 srednjeevropskega časa startal za polet okrog sveta. Prva etapa bo šla čez Atlantsko morje nazaj v Friedrichshafen. Nekaj minut pred startom je prejel dr. Eckener depešo predsednika Zedinjenih držav Hooverja s prošnjo, da naj v njegovem kakor tudi v imenu ameriškega naroda izroči pozdrave nemškemu narodu.

Zrakoplov je takoj po startu odplul proti severu, zaokrenil potem proti Novi Fundlandiji in letel, kakor se zatrjuje, naravnost proti obali Irske. Odtam bo nadaljeval polet proti Hamburgu in Berlinu, kjer bo due 11. t. m. na željo nemške vlade sodeloval pri velikih weimarskih ustavnih svečanostih in križaril nad Berlinom. V zrakoplovu je 19 potnikov, med njimi dva nemška državljana, 3 ameriški milijonarji, zastopniki raznih ameriških dnevnikov in končno tudi ameriški milijarder William Leeb, ki namerava velik del svojega premoženja naložiti v družbi, ki bi vzdrževala reden zračni promet med Ameriko in Evropo s pomočjo Zeppelinov, ki jih bodo še zgradili. Med potniki je dalje kapitan Rosendahl, komandant letališča v Los Angelesu, ki se je šel v zadnjem trenutku odločiti za polet.

Kakor pri vožnji iz Evrope v Ameriko, ima zrakoplov tudi sedaj s seboj mnogo vsakovrsnega tovora, med drugim tudi

enega alligatorja in buldoga, 16 funtov jagetnine, 50 funtov zmrzlega mesa in sladoled za ameriške delegate, ki se udeležujejo mednarodnega kongresa institutov za svetovno reklamo v Berlinu.

Dr. Eckener o težkočah poleta okrog sveta

LAKEHURST, 8. avgusta. Med največje težkoče za polet okrog sveta šteje dr. Eckener Sibirijo, ker so tamkaj radio zveze nemogoče in na potu skozi samotne srednje-azijske puščave tudi ne more pričakovati vremenskih poročil. Za navigacijo se bo moral ravnati po sibirskih veletokih ali pa bo moral leteti čb transsibirski železniški progi. Celotna proga znaša približno 37.000 kilometrov, ki jo namerava absolvirati do 3. ali 4. septembra. Hitrost pa je seveda v prvi vrsti odvisna od tega, s kakšnimi vetrovi se bo moral boriti potoma. Po Eckenerjevem mnenju bo tudi polet čez Rocky Mountains na zapadu Amerike precej težaven. Največja nevarnost pa obstoja vsekakor v tem, da bi mogla nastati v zrakoplovu med potniki lakota, ker so posamezna izkrcavališča tako zelo medsebojno oddaljena. Vsekakor pa hoče dr. Eckener prepričati finančni svet, da je zračni promet s pomočjo zrakoplovov ne samo udobnejši, ampak tudi dobičkosen.

Boj za zavarovanje brezposelnih v Nemčiji

MOŽNOST TEŽKE KRIZE DRŽAVNEGA KABINETA. — ODLOČEN ODPOR NEMŠKIH NACIJONALCEV PROTI VLADNEMU NAČRTU.

BERLIN, 8. avgusta. Jutri zjutraj bo imel nemški državni kabinet sejo, na kateri se bo vršila razprava o vprašanju obligatornega zavarovanja brezposelnih. Projektu državne vlade nasprotujejo najbolj stranke desnice, predvsem zastopniki težke industrije in nemško-nacionalna stranka. V pravnih krogih se opozarja na to, da bi izvedba nameravanega zakonskega predloga preveč obremenila nemško narodno gospodarstvo.

BERLIN, 8. avgusta. V tukajšnjih političnih in parlamentarnih krogih sprem-

ljajo boj, ki se razvija med v državnem kabinetu in državnem zboru radi vprašanja uvedbe obligatornega zavarovanja brezposelnih, z največjo skrbjo in zanimanjem, in to tembolj, ker grozi državnemu kabinetu težka kriza. Glavna težkoča obstoja v tem, da smatrajo strokovne organizacije vladni načrt kot polizkus polovične rešitve enega najbolj perečih vprašanj nemške socialne politike. dočim konservativna desnica in nemški nacionalci odklanjajo načrt že a limine.

Polet skozi Evropo

PARIZ, 8. avgusta. Od 47 letal, ki so startala povodom mednarodne letalske tekme skozi Evropo, jih je 33 prispelo v Lyon, kjer je 10 pilotov prenočilo. Ostala letala so letela najprej proti Marseilli.

„Mauretania“ podlegla

NEWYORK, 8. avgusta. Poizkus angleškega velikega prekomorskega parnika »Mauretania«, da bi na progi Newyork—Bremen potolkel »Bremenov« rekord v hitrosti, se je popolnoma izjalovil. Angleški veleparnik

da, si je moral reči: Kogar ves narod vkljub njegovim človeškim napakam tako ljubi, mu je moral biti več nego navadni politični partizan in demagog, biti je moral človek, ki je do podrobnosti poznal vso narodno dušo, vsako najmanjšo strunico v njej, in ki je znal na strune narod-

je zaostal za »Bremenovim« rekordom časovno za celih 12 ur. »Bremen« je torej še vedno najhitrejši veleparnik sveta in imejatelj »modre vrvice«.

Haaška konferenca

HAAG, 8. avgusta. Včeraj je bila generalna debata na plenarni seji haaške konference končana. Danes ne bo seje. Prihodnja seja se bo vršila jutri dopoldne in pride Youngov načrt takoj v razpravo. Po mnenju številnih delegatov haaška konferenca med jenskim zasedanjem Društva narodov, ki se bo pričelo 30. avgusta, ne bo prekinjena.

ne duše zapeti veliko simfonijo: vere v svojo moč, zaupanja v lepšo bodočnost, ljubezni do vseh bratov.

In tako se danes tudi mi Slovenci ob prvi obletnici smrti Stjepana Radića spominjamo genija bratskega hrvatskega naroda.

Šahovski veleturnir v Karlovih varih

Spielmanova šesta zmaga.

Včeraj je bilo odigrano sedmo kolo turnirja, na kateri nastopa dosedaj nedvomno v najmočnejši formi dunajski vele mojster Spielmann. Dosedaj je izvojeval namreč že 6 zmag in samo 1 remis, namreč z Vidmarjem. Vodi krepko s plus poldrugo točko.

Včeraj je Spielmann po 24. potezah v lepi pozicijski igri porazil Johnerja, Capablanca gšč. Menšikovo, Mattison Yatesa. Bivši svetovni mojster Capablanca prihaja polagoma, a sigurno v ospredje in kakor vse kože, se bo med glavnimi favoriti vnel še srdit boj za čim boljši placement. Dr. Euwe je porazil dr. Treybala.

Remis so končale partije: dr. Vidmar - Maroczy (že po 20. potezah), dr. Tartakower - Colle, Rubinstein - Saemisch, Bogoljubov - Marshall, Grünfeld - Canal. Partije Thomas - Gilg in dr. Becker - Niemcović sta bili prekinjeni.

Stanje po 7. kolu: Spielmann 6 in pol, dr. Euwe 5, Capablanca in dr. Vidmar 4 in pol, Niemcović, Rubinstein in Canal 4, Bogoljubov, ki se pripravlja na tekmo vanje za svetovno šahovsko prvenstvo z Aljehinom, je dosegel šele 3 točke.

Danes bodo odigrane višee partije osmo kolo pa se bo vršilo v petek.

Nova repatica

Zvezdoznanec Forbes iz Rondebosha v Južni Afriki je obvestil observatorij v Johannesburgu, da je odkril nov komet. Ravnateljstvo observatorija je takoj sklicalo sejo, katere se je udeležilo razen 22 učenjakov tudi astronom angleškega kralja Jurija V. Izvršena je bila teleskopična preiskava dela obzorja, ki ga je navedel Forbes in fotografični posnetki so res potrdili, da gre dejanski za nov komet.

Srednji vek

Iz Varšave se poroča: V neki vasi pri Lodzu na Poljskem je rodila neka kmetica trojčke. Dva otroka sta bila zdrava, tretji pa je bil nestvor brez oči in nosa. To je povzročilo med prebivalstvom pravečo paniko. Praznovni kmetje so namreč izjavili, da je tega otroka gotovo ustvaril hudič in bo prinesel občini škodo. Kmetje so se res kmalu zbrali pred hišo porodnice in zahtevali izročitev pohabljenega dojenčka, da ga živega sežgo. Le tako bi po njihovem mnenju bilo mogoče odvrniti od občine nesrečo. Do smrti preplašena mati je res izročila otroka, vendar pa so pri tej priliki dognali, da je bil otrok že mrtev. Ko so se kmetje ravno pripravljali, da zažgo truplo na pripravljeni grmadi, so se pojavili orožniki, ki so jih takoj razgnali, jim odvzeli otroka in odredili prevoz trupla na vseučiliško kliniko v Varšavo. Proti vsem udeležnim kmetom je vrh tega vložena tudi ovadba na sodišče.

Spalna obleka.

Mlada dama je izbirala v trgovini sparno obleko za svojega moža. Prodajalka ji je prinesla krasno svilenno sparno obleko.

»Vse lepo, toda predrago,« je rekla dama.

»Res ni poceni, milostiva,« je pri-trdila prodajalka, »toda milostiva pomislite, da boste v tako lepi spalni obleki videla le malokterege gospoda v mestu!«

Enodnevni uspehi ekspedicije v votline pri Hudi luknji

V nedeljo jutraj se je zbrala v Zg. Goliču dokaj lepa skupina, ki se je prijavila za raziskovanje raznih, še ne preiskanih votlin pri Hudi luknji. Prišli so posetniki iz Maribora, Ljubljane, Celja (skauti), Slovenjgradca, Šoštanjca itd. a večino so tvorili pogumni in navdušeni domačini.

Na kolodvoru je naš navdušeni vodič in inčijator ekspedicije gosp. Pajtlar na zahtevo orožnikov pokazal dovoljenje velikega županstva za raziskavanje, progovni mojster pa nas je opozoril, naj pazimo na to, da se pri plezanju ne odtrga kaka skala in zdrči na spodaj ležeči železniški tir.

Ko je bil ta sprejem končan, smo odšli neovirano na kraj sestanka pri Hudi luknji, kamor smo dospeli okoli 10. dop. Po kratkem razpravljanju je g. Pajtlar razkosal ekspedicijo na štiri skupine. Prva je odšla v votlino Klobučnico, druga v Špehovko, tretja v Pilanco in četrta v Lisičnico. Vse te jame leže na precej strmih vzhodnem pobočju hriba Tisnik, razen Lisičnice, ki je na zahodni strani.

Najprej je ekspedicija hotela konstatirati, ali ima katera od votlin zvezo z votlinami ležečimi v nasprotni strani, kar se pa ni dalo dognati. Čim je katera skupina površno pregledala votlino, je takoj odšla v drugo, tako, da je do večera vsaka skupina videla vse navedene votline.

Zanimiva in vsled velike odprtine lahko dostopna je votlina Pilanca. V njej je vse polno lepih kapnikov in bi bila velika privlačna sila za povzdigo tujskega prometa. Ima nekaj stranskih rogov ter se proti koncu vedno bolj zožuje. To je edina jama, ki je imela že precej obiskovalcev in je tudi že dodobra preiskana.

Druga — Špehovka — je težje dostopna, kajti more se v njo nekaj metrov le po trebulu, a še takoj nato vedno bolj širi. Proti koncu postaja zelo prostorna. Tej votlini še domačini niso prišli do konca in to vsled neugodnega dostopa in fantastičnih zgodbic, ki so razširjene po vsem okolišju. Tako se govori, da je v njej skrit zaklad, do katerega se pride le preko jezera, ki se tam nahaja; dalje, da je v njej še skrita neka ukradena monštranca itd. Bajne so te votline tudi uporabljali roparski vitezi grada Valdekar. Razvaline tega roparskega gradu še danes vidijo. V votlini, ki je dolga skoraj 1 km in je precej mokra in ilovnata (špehastaa), smo brez posebnega iskanja našli več velikih in tudi mnogo manjših kosti, ki izvirajo, sodeč po velikosti, najbrže od jamskega medveda. — Nedvomno je, da bi se v tej votlini našlo še marsikaj zanimivega.

Isto votlino sta baje — kakor poročajo domačini — že lani in predlansko leto obiskala dva Avstrijca, ki stanujeta blizu meje in odnesla skoraj vse okostje jamskega medveda ter nekaj lesenih pušic, kar tudi dokazuje, da so v njej prebivali ljudje. Predsednik muzejskega društva

na Dunaju jima je baje ponudil večjo vsoto za te najdbe. Tu treba omeniti, da je naloga poklicnih faktorjev, da se za stvar interesirajo in v nadalje energično preprečijo dostop inozemcem brez tozadevnega dovoljenja. Naša domača ekspedicija je morala imeti dovoljenje — a inozemci prihajajo skrivoma in nam odnašajo važne in dragocene dokumente naših prazgodovine! Ali ni to kontrast?...

Pri neki mali mlaki majhne stranske votline v imenovani jami smo tudi zasledovali skoraj sveže sledove — domačega jazbeca. Takoj nam je šinila neka misel v glavo, ki je razrešila vsem ljudem znano skrivnostno uganko. Spomnili smo se one družbe, ki je pred sedmimi leti nalletela na dve zverini z — rdečimi očmi, nizkih nog, kratkega repa itd. Ali ni to menda bil — jazbec? Tudi ta je podoben prašiču in tudi oči se skoraj vsaki živali po noči svetijo in še posebej pri luči! Grbava koža se pa je videla vsled sivocrnih, nazaj ležečih dlak, ki jih ima jazbec. Iste sledove smo našli še v drugi votlini. Razen teh sledov pa nismo nalleteli na nobeno drugo žival ali celo — reptila, kačo ali slično, česar se je morda marsikdo zbal in — izostal! Posebno domačini in okoličani živijo še vedno v domišljiji, da so v votlini razne živali in — človeške kosti.

Tretja votlina, imenovana Klobučnica, je manjša; vendar se bo v tej dalo s skrbnim iskanjem najti marsikaj zanimivega.

Četrta votlina Lisičnica je na zapadni strani hriba Tisnika, kjer je bilo nekdanje veliko jezero. Približno 30 metrov od te jame navzdol, teče potok Ponikva s požiralnikom. Potok pride na drugi strani hriba iz Hude luknje zopet na svetlo. Lisičnica ima zelo lepo dostopno odprtino in je tudi dokaj romantična. V njej je precej stranskih rogov, iz katerih prideš v lepe, velike prostornine, ki so kakor velike sobe. Jama je zelo dolga in ji nismo prišli do kraja, radi premalih tehničnih priprav, ki jo zahteva taka ekspedicija. Mora se tudi preko dveh vod, ki segajo do pasa. Jama je polna lepote. Človek pride do prepričanja, da je tudi ta jama bila nekdanje požiralnik velikega jezera, ki se je tik tam nahajalo.

Edina škoda je bila, da ni imel nobeden od članov ekspedicije fotografičnega aparata. Dobro bi bilo, da bi se te jame enkrat slikale, posebno Pilanca, ki je naravnost pripravna za kakšen romantičen filmski posnetek.

Z obiskom te zadnje večje jame se je enodnevni, površni ogled teh votlin končal. Večina posetnikov se je zvečer odpeljala, a nekaj jih je ostalo tam, da nadaljujejo drugi dan z raziskovanjem.

Toliko za enkrat o poteku nedeljske ekspedicije. Kadar bo raziskovanje definitivno končano, sledi strokovno poročilo o najdbah.

P. V.—ač.

Oddaja raznih del v Mariboru.

Mestna občina mariborska razpisuje na podlagi sklepa mestnega občinskega sveta mariborskega: Oddajo zemeljskih in betonskih del za izvršitev kanalov v raznih ulicah v magdalenskem in koroškem predmestju. Pravilno kolekovano po nudi bo oddati v zapečatenem in z napisom »Ponudba za napravo čestnih kanalov« opremljenem zavitku do 11. ure dne 16. avgusta v vložišču mestnega magistrata. Takse in druge dajatve je vpoštevati pri enotnih cenah. Za ponudbe potrebni načrti in spisi so proti plačilu nabavnih stroškov na razpolago med uradnimi urami pri mestnem gradbenem uradu soba št. 5. Mestna občina mariborska si pridržuje pravico, oddati dela skupno ali posamezno, v polnem obsegu ali delno in brez ozira na višino ponudbenih cen. —

Gospodarski teden v Ljutomeru.

Še enkrat opozarjamo na gospodarske prireditve, ki se bodo vršile v Ljutomeru od 11. do 18. avgusta. Dne 11. t. m. bo otvoritev obrtne, industrijske in kmetijske razstave, ki naj pokaže najvažnejše izdelke in pridelke raznih gospodarskih panog, osobito tudi vinarstva. Tej razstavi se pridružita tudi meščanska in obrtna nadaljevalna šola s svojimi izdelki. Dne 14. t. m. se bo vršila razstava goveje živine, konj in perutnine. Dne 15. t. m. pa bo na cvenskem dirkališču velika kasačka in galopaska dirka. Kdor se zanima za gospodarstvo severovzhodnih delov Slovenije, naj ne zamudi teh važnih prireditev. Železniške zveze so ugodne, tudi avtomobili so interesentom na razpolago. —

Redna seja mariborskega občinskega sveta

se bo vršila v nedeljo, dne 25. avgusta, na seji v nedeljo, dne 25. avgusta, pa bo mariborski občinski svet v smislu zakona o volitvah okrajnih cestnih odborov izvolil 5 članov mariborske mestne občine v okrajni cestni odbor. —

Vsem udeležencem vsedrjavne strelske tekme v Mariboru!

Oni udeleženci vsedrjavne strelske tekme v Mariboru (6.—13. sept.), ki reflektirajo na prenočišče, naj javijo to do najkasneje 20. t. m. na naslov ravnatelja Boltavzar, Maribor, Ciril-Metodova ulica 22. —

Razstava goveje živine v Ljutomeru.

Kakor smo že poročali, bo v okvirju splošne gospodarske razstave v Ljutomeru, v sredo, dne 14. avgusta živinska razstava, ki bo obsegala konje toplokrvce, govejo živino v ljutomerskem okraju udomačenih pasem in razstavo kokoši štajerske pasme. Za strokovnjake, pa tudi za kmetovalce ljutomerskega okraja bo prav zanimiva goveja razstava. Dosedaj v ljutomerskem okraju namreč niso gojili čiste pasme, ampak mešanico raznih pasem. Le redki so bili kmetovalci, ki so imeli v svojih hlevih čiste zastopnike ene ali druge pasme. Na razstavo so pa pripuščene le živali čistih pasemskih znakov, kar bo za kmetovalce zelo poučno. Za strokovnjake bo pa najlepša prilika se prepričati o napredku glede oblik živali, zlasti pa o napredovanju ali nazadovanju posameznih pasem. Razstavljenih bo 160 komadov goveje živine v treh pasemskih skupinah in sicer I. skupina: simodolska pasma, II. skupina: pingavska pasma in III. skupina: marijedvorska pasma. V vsaki skupini bodo ločeno postavljeni: 1. Biki nad 1½ letom, 2. krave in breje telice, 3. mlada živina obojega spola. —

Tihotapstvo na koroški meji.

Dasiravno vršijo naše finančne oblasti najstrožjo kontrolo na vsej meji proti Avstriji, se tihotapstvo vendar ne da popolnoma zatreti in se od časa do časa zopet ujame kateri tihotapec v nastavljen mreže. Tako so finančni organi tudi nedavno zopet zasledili tihotapsko družbo, ki je preko koroške meje vtihotapljal v našo državo razno blago, posebno pa saharin, ki je pri tihotapcih najbolj priljubljeno blago.

V tuj kovček je vlomil.

Ključavničarski pomočnik V. G. je bil včeraj aretiran, ker je vlomil v zaklenjen kovček hlapca I. Kolarja ter odnesel 156 Din gotovine. Aretiranec je svojo krivdo priznal.

Zopet tatvina dvokolesa!

Izpred gostilne Kos v Cvetlični ulici je neznan prijatelj tujih koles izmaknil črno pleskano dvokolo, znamke »Waffenrad«, last Josipa Markuša, posestnika iz Zg. Ročice.

S klobasami se je zastrupila.

Na Zerkovski cesti v Pobrežju stanujoča 33letna Terezija Švarcova se je zastrupila z zavžitjem klobas. Rešilni oddelek ji je nudil prvo pomoč ter jo odpremil v bolnico, kjer so ji izprali želodec. S tem pa še zadeva ni likvidirana in bo sednja spregovorila zadnjo besedo.

Nesreča v delavnicah drž. železnice.

Sinoči je 58letnemu železničarju Valentinu Lesjaku padel na nogo večji kos železa, ki mu je desno nogo na več mestih zmečkal. Ponesrečenca je rešilni avto odpremil v bolnico. —

Z levo nogo bi se človek pokrižal...

Franjo Kranjčič, rodom iz Krčevine pri Mariboru je bil kot sirota vzgojen v Studencih. Ko je dorastel, je moral v vojaške ter je odslužil 18 mesečni kadroški rok v letalski stroki. Sedaj pa so prišli pri nas na to, da je kovaški pomočnik Franjo Kranjčič pristojen v občino Staronovo vas pri Radgoni. (Altneudorfel), ki leži že v območju avstrijske republike... Po zakonu o zaposlenju tujih državljanov na teritoriju kraljevine SHS je moral danes, opremljen z vsemi dokumenti v — Avstrijo...

100 šilingov

je zgubil davi na Meljski cesti Pavel Vellacher. Najditelj naj odda znesek proti najdenini na policijskem komisarijatu.

Nepoboljšljiva grešnica.

Nocoj je bila radi potepuštva aretirana Jožefa Verglezova, ki je bila še le pred 3 dnevi izpuščena iz zaporov okrožnega sodišča, kjer je morala odsedeti enomesečno ječo. Sedaj so jo zopet izročili sodišču, kjer ji bodo še bolj natančno dopovedali, da je iz okolišja mariborske policije izgnana in da bo po prestani ponovni kazni morala v Begunje. —

Današnja policijska kronika

ima pet aretacij radi beračenja, prostitucije, potepuštva in radi pijančevanja. Izmed 22 vloženih prijav jih odpade na prometne nerednosti 14, in sicer radi cestnopolijskega reda 6, 5 radi avtopredpisov, 2 radi neprevidnega kolesarenja in 1 radi prenegle vožnje. Ostale prijave se tičejo poskusa posilstva in ropa, pomaganja prostitucije in raznih grehov. —

Dve tatici — priznavata!

To se redkokdaj dogaja. Ivana Enčič iz Cirknice ob Muri je na policiji priznal, da je nekemu pivskemu tovarišu izmaknila vsoto denarja. — Ivana Karl od Sv. Martina pri Vurbergu pa je po daljšem izpraševanju priznal, da si je v sanatoriju Klenornik pri Zagrebu prisvojila briljantni prstan, vreden 3000 Din, last neke bančne uradnice v Mariboru. Obe osumljenki sta bili izročeni v jetnišnico okrožnega sodišča v Mariboru. —

Središče ob Dravi.

Dravsko sokolsko okrožje priredi na Veliko mašo, 15. avgusta svoj telovadni dan. Ob 8. začetek društvenih tekem v podbijanju. Popoldne ob 15. nastop članstva, naraščaja in dece s prostimi vajami in na orodju. Sledi običajna veselica s koncertom. V različnih šotorih pa dobi občinstvo vsakovrstna okrepčila. Sodeluje dom. sok. godba in pevski zbor. — Občinstvo od blizu in daleč je vladno vabljeno. —

Kolesarsko društvo »Poštela« v Radvanju

priredi dne 11. avg. veliko poletno veselico v gostilni Iv. Lešnika v Novi vasi. Spored veselice bo nudil obilo zabave. Vstopnina prosta! Vsi ljubitelji športa dobrodošli! 1880

Moko za Din 2.50 celo vrečo

lahko dobite v nedeljo 11. avgusta na tomboli gasilnega društva v Pobrežju. Kupite takoj karto, da ne zamudite te ugodnosti. Po tomboli bo velika veselica brez vstopnine. — 1879

Pevsko društvo »Svoboda« Fala

priredi v nedeljo 11. avgusta na restavracijskem vrtu g. Podgorška v Fali veliko vrtno veselico z raznovrstnim in zabavnim sporedom. Vsi prijatelji so uljudno vabljeni, posebno prijateljem narave nudi ta prilika izvršten izlet v lepo dravsko dolino. Začetek ob 15. uri. 1881

Protibrbljaški klub

je ustanovil župnik Melville v Newyorku. Člani kluba morajo priseči, da bodo govorili o sotovarših le dobro, ali pa molčali. Predno so sprejeti v klub, morajo vsi člani napraviti posebno preizkušnjo

Mariborski in dnevni drobiž

Pomanjkanje vode v Mariboru

Vsled obstoječe suše se je v zadnjem času pokazalo v mestnem vodovodu občutno pomanjkanje vode. Ker je poraba vode dnevno večja, je mestni magistrat mariborski primoran pozvati prebivalstvo mesta in okolice k največjemu štedenju z vodo. Z ozirom na to se hišni posestniki, oziroma njih namestniki nujno naprošajo, da pustijo takoj natančno preledati svoje vodovodne naprave in odstraniti morebitne pri tem ugotovljene nedostanke. Za dobro pomanjkanja vode se obenem prepove prevažanje vode iz mestnega vodovoda na druga zemljišča in škropljenje lepotičnih vrtov. V lastnem interesu posameznikov je, da vsaj enkrat na teden kontrolirajo potom vododoma izkazano množino porabljene vode in s tem omogočijo dognati morebitne poškodbe vodovodnih napeljav, ki jih je treba na vsak način nemudoma odpraviti. V splošnem je pa dolžnost vsakogar, da event. poškodbe vodovodnih cevi na ulicah takoj naznani ravnateljstvu mestnega vodovoda v Frančiškanski ul. št. 8, I. Neuvaževanje predstojajoče odlo-

čbe se bo brezobzirno kaznovala z globo do Din 1.000.

Državna podpora za naše gospodarske razstave.

Ministrstvo za trgovino in industrijo je nakazalo velesejmu v Ljubljani 30.000 Din, razstavi poljskih in sadnih izdelkov v Ljubljani 8.000 Din, obrtno-industrijski razstavi v Ljutomeru pa 3.000 Din.

Kredit za popravo vojaških zgradb v Mariboru.

Za popravo vojaških zgradb v Mariboru je odobren kredit v znesku 245.917 Din. Oddaja del se bo vršila 17. t. m. pri komandi dravske divizije. —

Nastavitev dveh tehničnih uradnikov na magistratu.

Mestni magistrat mariborski razpisuje 2 mesti gradbenih risarjev-dnevničarjev. Prosilci morajo biti absolventi srednje tehnične šole in imeti najmanj dveletno prakso. Nastavitev je pogodbeno z mesečno plačo Din 1.660. — proti enomesečni odpovedi. V slučaju potrebe in uporabnosti je možna svoječasna pragmatična nastavitev. Prošnje s predpisanimi dokumenti je vložiti pri mestnem magistratu najkasneje do 1. septembra.

Skrivnost slonove smrti

SLONI UMIRAJO V VODI. — KAKO SO NASTALA ODKRITA POKO-
LIŠČA TEH DEBELOKOŽIH ŽIVALSKIH VELIKANOV.

Pred nekaj tedni se je peljal guverner Ugande, sir William Gowers, z ladjo iz jezera Alberta k slapom Morichison. Potoma so ga opozorili njegovi spremljevalci na zanimiv pojav ob obali. Tamkaj je ležal v čepečem položaju star slon. Ko se je ladja približala, so potniki izstopili, se približali slonu in uvideli, da je bil že mrt. To opazovanje je bilo zanimivejšo, ker sicer še nikdar niso našli slona, ki bi poginil naravne smrti. Tudi tamkajšnji domačini se ne spominjajo, da bi kje našli mrtve slone posamič ali v skupinah. V navedenem slučaju so bile zbrane okrog mrtvega slona že hijene in tudi več krokodilov, ki so čakali, kedaj pridejo na vrsto do velike mrhovine.

Po priprostem naziranjju najbrže torej radi tega še niso našli nobenih mrtvih slonov, ker jih prehitro požro zverine, ki se preživljajo z mrhovino, kosti pa pozneje raznesejo domačini. Temu pa zopet nasprotuje dejstvo, da so že ponovno našli cela okostja bivolov in nosorogov, na katerih je bilo tudi še razpadajoče meso.

Računa se, da živi v Afriki okrog 200.000 slonov. Povprečno doseže afriški slon starost 100—150 let. Letno pogine približno 2000 slonov, katerih trupla z velikanskimi kostmi ne morejo kar tako izginiti. Povsod v Afriki in Evropi je znana pripovedka o pokopališčih slonov, o onih krajih v pragozdovih, kjer se zbirajo sloni, kadar čutijo, da se jim bliža smrt. Seveda je vse to gladko izmišljeno, čeprav ima morda gotovo ozadje. Toda vzroka temu, da najdemo čisto ogromne množine slonovih kosti in slonovih zob, nikakor ni iskati v tem, da bi se sloni kje zbirali in čakali, da poginejo.

Da se reši ta zagonetka, je treba natančno poznati življenjske običaje slonov v Afriki. Slon je žival, ki se vsak dan kopa. V vodo gre tako globoko, da moli le rilec ven. Na drugi strani pa mori tudi bolehnne slone kakor bolne ljudi z veliko vročino luda žej. Obstoja le dve možnosti. Bodi da gre slon s celo čredo k vsakodnevni kopelji, stopi v vodo in se zarije pri tem s svojimi nogami tako globoko v blato, da nima več dovolj moči, da bi prišel zopet iz vode; mogoče pa je tudi, da starega in bolehnega slona tako muči žej, da zapusti svojo čredo in gre pit vodo. Pri tem ostane predolgo v vodi, zaspi in utone. Dognano je le, da umirajo sloni v vodi.

Ako je guverner Ugande našel mrtvega slona ob obali jezera, gre v tem slučaju nedvomno samo za redek pojav. Morda je napadla slona nenadoma slabost v vodi, a se je čutil kljub temu še dovolj močnega, da se je splazil na breg in ga je zadela potem srčna kap. Teorija, ki jo potrjujejo natančna opazovanja, pravi dalje, da poginule slone v vodi kmalu pokrijejo razne vodne rastline in trave, tako da drugi sloni nimajo nobenega povoda, da se ne bi kopali v tamkajšnji vodi in tamkaj umirali.

In ako se tako jezero kedaj posuši, se nenadoma pojavi pokopališče slonov. Gre torej vedno le za jezero, v katerem je poginilo mnogo slonov, ki pa je le slučajno postalo zbirališče mrtvih slonov. Nasip, ki ga grade ob gornjem Belem Nilu, bo prinesel morda v tem oziru presenečenja. Domneva se, da so ob obalah Nila našli nešteti sloni svojo smrt in da so njihove kosti skrite v globokem blatu.

da bi se bavile z moškimi posli. Šle so v templje, k svetim vrelcem, klanjale so se bogovom. Vsi kretske bogovi so bili ženskega spola (tudi glavno božanstvo). Sir Evans je našel nekoliko kipov glavne boginje. Ni tu klasičnih oblik telesa. Slične so bolj renesančnim kipom Marije: strogo je pokrito celo telo razen spodnjega dela prsi. Na glavi mal klobuček, na nogah sandali.

Ko so na Kreta vdrli Grki, 1400 Dorcev, so vse umičili. Izginili so umetniki, obrti, mode, izginilo je petro in črnilo. Izginila je velika civilizacija. Samo legenda o dobrih ljudeh, ki so živeli davno, je ostala, o ljudeh, ki so gotovo bili bolj srečni nego smo danes mi.

Mussolinijeva skrajna vojna napoved samcem

Vojna s samci je sedaj bojno geslo italijanske vlade. Prvotno je italijanska vlada mislila, da se ji bo posrečilo, zakrknjene samce spraviti z lepimi govori v zakonski jarem, da bi se čimbolj povečalo število italijanskega naroda. Vlada je apelirala na njihov patriotizem in v krasnih okrožnicah in spomenicah opozarjala na to, da more narod napredovati le tedaj, ako število njegovih porodov vedno bolj narašča. A vse zaman. Poroke niso prav nič naraščale.

Vlada je zato posegla po drugem sredstvu. Uporne in neubogljive samce je hotela zadeti na najbolj občutljivi točki, na žepu. Za vse samce od 25 do 50. leta je bil uveden samski davek. Toda tu je račun se je izkazal kot napačen, čeprav je prinesel državi vsako leto nekaj milijonov. Toda svojega pravega namena pa ta ukrep vendarle ni dosegel. Samci so sicer zabavljali, davek pa so le plačevali. Bilo je to vsekakor zanje ceneje, kakor če bi morali vzdrževati ženo in par otrok. In število porok je pričelo prvo leto celo padati.

Zdelo se je že, da bo vlada v nenaknem boju s samci podlegla. V tem položaju pa je posegla po novem udarcu. Samci sicer lahko obstojajo, vendar pa so postali manj vredni. Noben list ne sme objaviti oglasa, da »išče samca kako službo« ali da hoče oddati kako sobo. Samski stan naj ne prinaša moškemu nobene koristi. Samce je ta najnovejša odredba vlade silno razkačila, vendar pa so se odločili, da hočejo braniti svojo svobodo do skrajnosti. Da bi jih vlada prisilila v zakonski jarem, bi morala izvesti že naravnost drakonične ukrepe. Na pr. morda take, kakor senor Borsalino, svetovno znani tovarnar slamnikov in klobukov, ki je lepega dne izjavil, da bo odpustil iz službe vse delavke, ki do gotovega termina ne bodo poročene. In pri tem bi najubožnejše že tako rade imele moža. Še noben italijanski delodajalec pa dosedaj še ni imel poguma, da bi prišel s tako zahtevo tudi pred svoje moške delavce. Vsi namreč vedo, da bič pri moških nič ne zaleže, temveč postane moški svobodni mnogo bolj nevarna ženska, ki se poslužuje za dosego svojega cilja vseh zapeljivih sredstev.

Humor umetnikov

Slavnemu tenoristu Leonu Slezaku je stavila nekoč neka berlinska gledališka agentura ponudbo za gostovanje z nenavadno nizkim honorarjem. Agent je brzojavil: »Predlagam dva večera v operi. Dve Wagnerjevi operi. Honorar šeststo mark. Častna stvar!«

Slezak je nato odgovoril: »Častna stvar — postranska stvar. Glavna stvar — denar. Slezak.«

Mark Twain je ostal ena najbolj popularnih oseb v Zedinjenih državah. Lepega dne je dobil od nekega moškega, zelo premožnega in v odlični poziciji, dolgo pismo. Mož je čakal na odgovor, ki ga pa ni bilo in ni bilo. Premožni in odlični gospod se je silno razjezil, da ga je pustil Mark Twain čakati. Da ga opozori na odgovor, mu je poslal končno znamko in papir za odgovor. Mark Twain je nato takoj odgovoril: »Potrjujem prejem znamke in papirja. Pošljite prosim še kuverto. Mark Twain.«

Sport

Sportni dogodki

Letošnje kolesarske dirke za svetovno prvenstvo se bodo vršile v Švici. Sodelovali bodo tudi Jugoslovani. Vsaka kolesarska podzveza pošlje dva tekmovalca. Iz Maribora gresta Ivan Vesenjak in Valentin Šibenik, oba člana »Peruna«. Dirke prično 17. avgusta. Tekmovalo bo vsega 12 držav.

Madžari še vedno niso določili termina za meddržavno tekmo Jugoslavija - Madžarska in vztrajno molče. Pač pa se njihovo časopisje mnogo bavi z našimi sportnimi razmerami. Z vso gotovostjo trdijo, da bo savez prenešen v Beograd.

V Ateni se bodo vršile septembra-Balkanske igre: lahko-atletika, tekmovalna, na katerih bodo sodelovale Grška, Bolgarija, Rumunija in celo Albanija pod vodstvom italijanskih trenerjev. Vse države so že napovedale število atletov, samo Jugoslovani se še niso odločili — radi gmotnih neprilik. Za 15 atletov plača Grčija stroške na svojem teritoriju. Z ozirom na mnogostranost programa pa je 15 atletov vsekakor premalo; poslati bi jih morali najmanj 30. Izgledi so za naše atlete izborni in bi lahko dosegli prvo mesto. Samo para nema...

Prihodnjo nedeljo se bo odigralo 6. kolo državnega prvenstva. Hašk ne bo imel težkega posla z Jugoslavijo na svojih tleh. Težje je prorokovati izid tekme Hajduk - BSK v Beogradu. Vsekakor ima BSK kot domačin več šans.

V drugi polovici avgusta se bodo nadaljevale tekme za srednjeevropski pokal. Do 21. avgusta igra v Budimpešti Ujpest in Rapid, sodnik Canaro iz Italije; 25. avgusta revanšna tekma na Dunaju, sodnik Madžar Klug; 18. avgusta bo na Dunaju Vienna - Slavija, 28. t. m. pa revanša v Pragi. Obe tekmi bo sodil g. Klug.

Nogometni prvaki izrabljajo avgust za gostovanje v tujini. Dunajska Admira je na turneji po Norveški in Švedski. V Oslu je premagala tamošnje reprezentanco v kljub skrajno neugodnem vremenu in slabemu sodniku 3:2. Z rezultatom 3:1 je gladko odpravila reprezentanco Upsale. — Vienna je na Poljskem. V Bieleciah je zmagala 1:0, v Katovicah po 4:1, obakrat reprezentance. Radi nesportskega ponašanja in surove igre Poljakov v Katovicah so Dunajčani prekinili turnejo in se vrnil domov.

Podsavez je odredil 14 dnevne počitnice od 14.—28. avgusta na vsem teritoriju. V tem času se bodo vršile kot edine sportne prireditve v Sloveniji nogometne, hazena, lahkoatletske in plavalne tekme SK Ptuj, ki slavi 10 letnico. Iz tehničnih razlogov je bil Ptuj primoran preložiti začetek jubilejnih prireditev od 11. na 15. avgust. Ta dan se bodo vršila lahkoatletska tekmovanja. Natančnejši spored priobčimo v eni prihodnjih števil. Ako bodo mariborski klubi izbrali 11. avgust kot zadnji termin pred počitnicami, še ni odločeno. Bržkone bo povabil SK Maribor kako moštvo v Maribor. Old boys Rapida in Železničarja, mladine obeh klubov ter rezervi Rapida in Svobode bodo igrali prihodnjo nedeljo na Rapidovem igrišču.

Napolenova vila na otoku Elbi

je v nevarnosti, da se poruši. Zraven te vile je l. 1851. ruski knez Anatol Demidov zgradil muzej, kjer so bile spravljene številne umetnine iz zapuščine genijalnega Napoleona. Bila je to silno dragocena zbirka: kiparska dela Canove, Chauveta, slike Gerrarda, Verneta, Raffeta in Charleta. Napoleonovo vilo in muzej so dolga leta posejali številni potniki. L. 1872. je knez Demidov umrl. Njegov sin je prodal potem vso zbirko in se ni več brigal za poslopja, ki so postala sedaj že preperela in bodo kmalu razpadla, ako jih pravočasno ne popravijo.

Nedolžna.

»Kako nedolžen obrazek ima danes vaša hčerkica,« je rekla Ana svoji teti.

»Glej no, to sem pa popolnoma prezrla. Ivanka, kaj pa si zopet napravila?« je vprašala mati hčerko.

Kje je procvitala kultura pred 4000 leti?

ZANIMIVE IZKOPINE NA OTOKU KRETI.

Davno pred 40. stoletji. 2000 let pred klasično grško kulturo, v času, ko je bila egipčanska kultura še v povojih, je na otoku Kreti v Sredozemskem morju cvetela bujna kultura. Takrat je živel na tem otoku narod, o čegar izvoru še danes ne vemo nič. Vemo pa, da je imel linearno pismo, da je pisal s peresom in črnolom, da je v glasbi poznal frulo in harfo, v gledališču zборе, v slikarstvu freske, v plastiki pa da je znal liti bronc. V poljedelstvu je gojil smokve in masline, imel je jako razvito industrijo vaz in luksuznih predmetov iz porcelana in jantarja. V verstvu je oboževal nebroj simbolov. Najljubši sport mu je bil boks in bikoborba.

Pred tisoč leti se je pripovedovalo o tem kakor v legendi, ki jo izmisli fantazija. Ko so Krečani pripovedovali Grkom, da so oboževali tudi boginjo, katere sin je bil umrljiv, jim Grki niso verjeli. Proglasili so jih za lažnike, in še danes se rabi sinonim »kretske lažnivec« za onega, ki pripoveduje o stvareh, katere so neresnične ali vsaj tako izgledajo. Toda Krečani niso lagali.

40 stoletij potem, ko je ta svet izginil v zgodovini in spominu, je sir Artur Evans, slavni angleški raziskovalec, odločen in razumen človek, po nadčloveškem trudu in z bajnimi stroški našel 8 km južnovzhodno od Kandije zakopano njihovo mesto Knossos. Mogočno mrtvo mesto, v katero ni mogoče najti vhoda. Da li je to prosluli labirint, v katerem je domoval Minos, kateremu so morali Grki — kakor pravi legenda — vsako leto žrtvovati sedem devic in sedem mladeničev? Vidiš zidove in stolpe. V sredini palače je osrednje dvorišče, na levi strani javne dvorane, za njimi skladišča, na desni strogo ločene delavnice in zasebna stanovanja. Dvoje nadstropij je še dobro ohranjenih in široke stopnice s kolonadami vo-

dijo v njihove prostore. V njih je svetlo. So precej dobro ohranjeni. Le deževje jim je nekoliko škodovalo. Razločijo lahko spalnice, kopalnice, kuhinje in delavnice. Kanalizacija je dovršena. Tudi ceste — n. pr. cesta od Knossosa do morja — so še danes dobro ohranjene. Ceste Rimljanov, teh znanih mojstrov v gradnji cest, zaostajajo daleč za njimi in so danes v mnogo slabšem stanju.

Zelo mnogo smisla je imel ta narod za lepe stvari. Dekorirane vaze in posode, ki so jih našli, po svojem ukusu nič ne zaostajajo za izdelki moderne francoske obrti te vrste. To kaže posoda, ki je ležala celih 4000 let pod zemljo. Freske na zidovju kažejo vso veličino in bogastvo, moralno in materialno, tega naroda. Te lepote in tega razkošja oblik enostavno ne moreš razumeti. Je tu nekaj egipčanskega in japonskega, nekaj tujeja, specijalno kretskega. To ni klasična antika, to je nekaj, kar se med 5000 in 500 leti pred Kristom redko ali morda celo nikjer ne najde. Nič surovega, nič divjega ni na teh slikah. Ni triumfalnih pohodov, pokoljev in bitk. To je svet, ki se veseli in pleše. Tam preži mačka na petelina. Fazani na vejah, delfini v vodi, moški in ženske zbrani na livadi pod drevesom. Mirna in lepa idila! Izmed »surovih« stvari se vidi samo bikoborbe. Toda kakšna razlika med kretske in španskimi borbami! V Španiji je bikoborba izraz surovosti in okrutnosti, na Kreti pa je to bil kult: borba proti poltnosti, nemoralu, svečenik se bori z bikom. Medja med moškim in žensko je bila pri tem narodu idealno določena. Žena je bila svobodna, a prirojeni smisel ji ni dopuščal, da prekorači meje dovoljenega. Žene so prisostvovala bikoborbam in protiverskim igram. Šle so na lov, bavile so se s sportom, boksale so se in rvale, a vedno so ostale »žene« — nikdar niso kazale volje,

Mihael Zevaco

Beneška ljubimca

Zgodovinski roman iz starih Benetk 137

»In kadar obrnem svoj pogled na Benetke, ki se leskečejo v solncu, si pravim, da me prav ti barkaroli, ki se ozirajo kvišku, nemara preklinjajo, da me prav ti oboroženci nemara prihajajo vkovat v železje, in da bodo ravno te ladje, ki odhajajo iz pristanišča, povedale svetu, da Foscari zatira Benetke s tiranijo, ki izziva represalije . . . Ječe so prenapolnjene, Bembo, in skrinja za ovadbe nam izdaja vsak dan nove žrtve . . . Vsako noč mi je, kakor da bi slišal oddaljeno ihtenje.«

»To so prazni strahovi!«

»Ko smo prijeli starega Kandiana, takrat, ko sem poln vneme in upanja pripravil tisti strašni komplot, takrat, ko sem mu sredi slavlja položil roko na ramo, kakor sem jo položil škofu sredi slovesne maše, sem si dejal na tihem, da sem zares mogočen. Zdaj pa si pravim, da se je par ur, par minut pred svojo aretacijo tudi stari Kandiano čutil prav tako varnega, kakor se čutim jaz v tem trenutku. On ni vedel, da se mu v temi bližam jaz, nositelj njegove pogube. Kdo ve, če se tudi zdaj ne približuje tak zli angel pogube! . . .«

»To so domišljije!«

»Bembo, verjemi mi, da kri zahteva krvi! Saj veš, da se plazi Kandianov sin okoli mene! Pravim ti, da se po volji neizogibne in tajinstvene pravice bliža moj sodnik!«

Bembo se je začel rogati:

»Svetlost, Kandiano bo kmalu v naših rokah . . . in potem . . .«

»Dotlej pa je svoboden . . . Vidiš, Bembo, že nekaj časa se mi zdi, da sem obsojen. Ti praviš: prazni strahovi! Ti praviš: domišljije! Jaz pa pravim, da je vse to strašna resničnost, čeprav je ne poznam in mi je še skrita. Pravim ti, da sem založil okrog sebe, v očeh nekaterih oficirjev poglede, ki sem se jih prestrašil . . .«

»Zakaj pa ne ukažete prijeti teh ljudi?«

»Pravim ti, da se mi na veseljah, ki jih prirejam, dozdeva, kakor da bi patriciji menjavali besede, ki jih ne slišim, a vendar odmevajo zamolklo v mojih možganih . . .«

»Zakaj so ti ljudje še svobodni in živi?«

»Potrpi, Bembo,« je dejal dož in položil svojo roko na list papirja, ki je ležal pred njim. »Vidiš, to je smrtonosni zapisnik! Od dne do dne šteje več imen.«

Bembo se je ozrl na papir in videl, da je zapisanih na njem kakih sto imen.

»Potrpi!« je povzel dož. »Zadati hočem udarec, tako strašan, da si Benetke dvajset let ne bodo upale dvigniti glave . . . Toda to mi je mogoče le pod dvojnimi pogoji. Prvič mora biti Kandiano v mojih rokah. Dokler je ta človek svoboden, dokler stoji na čelu roparskih čet, ki jih je zbral okrog sebe, se mi je bati najhujšega. In drugič je treba, da Ivan de Medičis sprejme zavezništvo. Ali razumeš, kakšna bo potem moja moč? Ali razumeš, kakšna groza bo popadla snovarje zarot, kadar izvedo, da mi je armada Velikega Vraga na razpo-

Iago? . . . Šele takrat bom v resnici gospodar . . . šele takrat bom mogel postopati prosto po svoji volji . . .«

»Občudovati moram vaš genij!« je dejal Bembo z glasom resnične odkritosrčnosti.

»Ali razumeš?« je nadaljeval dož, ki se je razvnel ob svojih lastnih besedah. »Ali zdaj razumeš, zakaj sem se spomnil Ivana de Medičis? Ali razumeš, zakaj čakam vrnitve Petra Aretina z gorečo nestrpnostjo obsojenca v tistem trenutku, ko ve, da so sodniki ravnokar dogovorili svoj izrek?«

V tem hipu je vstopil sluga, ki je kuril ogenj. Foscarijev komorni lakaj.

Prinesel je dožo pismo na srebrnem pladnju in dejal:

»Gospod Peter Aretino pošilja svetlosti to poslanico in jo vdano prosi oproščanja: bolan leži in ne more priti sam.«

Dož je pograbil pismo.

Sluga se je naklonil in izginil.

Foscari je držal široki ovitek v negotovi roki, a Bembo je čakal, kaj bo.

Obadva sta z vročim pogledom motrila ta ovitek.

Naposled ga je dož molče odprl ter prečital prvih par vrstic.

Prebledel je kakor zid.

Nekakšna kletev mu je zarohnela na ustnicah, iz katerih je bila izginila kri.

Pismo mu je padlo iz roke.

Bembo je segel po njem in zdaj tudi sam prečital prve vrstice.

Slovele so takole:

»Premogočnemu in preslavnemu gospodu dožu visoke republike beneške.

»Svetlost!«

»Naj mi Vaša Visoka Ekselenca blagovoli oprostiti; to kar Vam imam povedati, je tako strašno, da mi zmanjkuje poguma in moči obenem. Tako žalostna je novica, ki Vam jo prinašam s potrjim srcem, da sem moral pravkar, takoj po svojem prihodu, leči v posteljo, vzlic vnetim skrbem svojih služabnikov in kljub izvrstnemu čaju, ki mi ga je skuhalo Petrina, ena izmed mojih služabnic.

Z eno besedo: strašna novica, ki jo zapišem z drhtečo roko, se glasi:

Svetli Ivan de Medičis je mrtev . . .«

»Mrtev! Veliki Vrag je mrtev!« je vzkliknil Bembo z zamolklim glasom.

Foscari je molčal.

Tragične misli so vrvele ta trenutek v možganih tega človeka. Videl je, kako se je mahoma porušil ves njegov sen o moči in oblasti, kakor je gledal malo poprej rušenje ognjenih stolpov, ki so se dvigali v plamenu in žerjavi kamina.

In že je videl v duhu zmagozlatve zarot, ki jih je slutil okrog sebe. — To je usodni udarec! Je zamrmral naposled.

In spogledala sta se z dolgim pogledom, polnim tesnobe.

Nato je dož polagoma segel zopet po pismu, ki je ležalo razprostrto na mizi.

Zdaj je hotel imeti vso gotovost o nesreči; navdajala ga je želja, izvedeti njene podrobnosti . . . Pomolel je papir Bembo, rekoč:

»Na . . . čitaj . . . čitaj vse . . . Vse hočem izvedeti . . .«

In Bembo je začel čitati s tihim glasom, kakor da bi čital monotoni rekviem:

»Presvetli Ivan de Medičis je mrtev . . . Ta dragi gospod, predmet moje globoke ljubezni in mojega brezmejnega spoštovanja, je izdihnil takorekoč v mojem naročju ali vsaj pred mojimi očmi.« V torek zjutraj, ko se je približal govornskemu obzidju, ga je zadel strel iz falkometa — nekateri pravijo, strel iz samokresa — v nogo. V svoji znani smelosti je jahal čisto sam, samo dva častnika sta ga spremljala namesto druge eskorte. Njegova tovariša sta padla prava, on pa je bil tretji zadet. Ustrelil jih je človek, ki ni bil iz Governola: nihče ga ni poznal. Vendar pa trde nekateri, da je ta človek Benečan, in so celo taki, ki prisegajo, da so spoznali v njem sina enega izmed bivših dožev beneških . . .«

»Roland Kandiano!« je zamrmral Foscari z mrtvaškim usmevom.

»Prokleta usoda!« je zagodrnjal Bembo.

»Nadaljuj! Nadaljuj! . . .«

Bembo je čital dalje:

»Jedva je zadel njega usodni udarec, že je zavaladala tudi po armadi potrnost in strah. Smelost in veselje sta bila pri kraju. Pozablja se nase, je sleherni pomiloval usodo zlahtnega vojvode ob začetku njegovih novih slavnih del. Govorili so o tem, kako mora umreti v najlepših letih, o njegovih širokih načrtih, o tem, kar bi bil lahko še izvršil, o njegovi brezprijetni neustrašnosti, o njegovi previdnosti, njegovem bojnem gnevju in njegovih čudoviti bistroumnosti. Z eno besedo, sneg, ki je padal v velikih kosmičih, se je tajal pod gorečnostjo vseobčih tožba.«

»Odnegli so ga najprej v Governolo, nato pa so ga vrnili njegovim hrabrim vojakom, ki so plakaje prišli ponj in ga odnesli v taborišče. Tam je Ivan de Medičis zahteval, da naj ga preneso v Mantovo k Frideriku Gonzagi, ki ga je sprejel pod svojo streho, dasi je bil njegov sovražnik.

Jokaje smo se odpravili na pot in smo kmalu dospeli v Mantovo; nosilke so nesli v palačo in položili Ivana de Medičis na posteljo. Mračilo se je že. In takrat sem stopil k njemu, rekoč:

»Žalil bi vašo veliko dušo, ako bi vam govoril o strahu pred smrtjo, ali če bi vam hotel dopovedati, kar že sami veste. Največje dobro v človeškem življenju je prosta volja in prosto ravnanje; dajte se torej operirati po svoji lastni prosti volji in ukrepu. V osmih dneh boste zopet zdravi. Pač boste morali hoditi ob bergljih, toda to vam bo le v častno znamenje.« — »Naj torej napravijo konec!« je vzkliknil on.

*) Poglavitna mesta tega pisma so avtentična.

**) Kolika škoda! piše eden izmed Aretinovih razlagalcev, da tako neokusna fraza kviri učinkovitost tega pisma!

(Nadaljevanje sledi).

Dober nakup

zviša Vaš promet, zato obiščite

LIPSKI JESENSKI VELESEJM 1929

splošni tehnični, stavbeni velesejm 25.—31. VIII.
tekstilni velesejm . . . 25.—28. VIII.
velesejm športnih predmetov . . . 25.—29. VIII.

Vsa pojasnila se dobe pri častnih zastopnikih

za Mariborsko oblast: Dr. Leo Schelchenbauer, kem. laboratorij, Maribor, Trg Svobode 3. Tel. 103

za Ljubljansko oblast: Stegu, Ljubljana, Gledališka ulica 8, telefon 2925 1878

Najbolj trpežne, elegantne in najcenejše

ČEVLJE

za gospode, dame in otroke izdeluje v svoji lastni delavnici

FRANC MIKL

Zaloga in izdelovanje čevljev

Maribor, Vodnikov trg 2

Tudi na obroke 1487

Mali oglesi, ki služijo v posredovalne in socialne namene obšinitva: vsaka beseda 30 p, najmanjši znesek Din 5.—

Mali oglasi

Zenitve, dopovedanje in ogledi trgovskega ali reklamnega značaja: vsaka beseda 50 p, najmanjši znesek Din 10.—

Sobo- in črkostikanje

Izvršuje po ceni, hitro in okusno Franjo Ambrožič, Grajska ul. 2. 2231

Škatlje

v vsaki velikosti in kakovosti izdeluje najbolje, najhitreje in najceneje Foto-Kompanija, Maribor, Gregorčičeva ul. št. 12. 1086

Hiša z mesarjlo

na prodaj, Pobrežje pri Mariboru, Cesta na Brezje 78. 1873

Učenec za trgovino

s potrebno šolsko izobrazbo se sprejme, vprašati J. Karničnik, Glavni trg št. 11. 1869

Kolarsko posestvo

na dobrem prometnem kraju se takoj proda. Poštno ležeče pod št. 47. I. E., Vuzenica. 1845

Čitaj in povej sosedu!

Pri »Brzopodplati«, Maribor, Tattenbachovi ulici 14, se kemično čisti in strojno barva čevlje in vse usnjate predmete. Barve na izbiro z raznimi kombinacijami.

Hiša z vrtom,

s trgovskim in mesarskim lokalom odda v najem eventuelno proda (mesarji začasno oddana) radi preselitve. Betnavska cesta 47. 1977

Veliko sobo za pisarno

se takoj odda. Gosposka 11 I. Lep snajzen spalni divan istotam na prodaj. 1876

Troceven Radio aparat,

kompleten, ugodno napredaj. Ponudbe, oz. naslove je poslati na upravo »Večernika« pod »Prvovrsten«. 1862

KIS ZA VLAGANJE

kumarc in drugo, vinski kis, špirit, vse vrste likerjev, tropinovec, droženko, slivovko, rum, konjak itd. Na drobno! dobite po zmernih cenah edino pri tvrdki Na debelo!

JAKOB PERHAVEC, MARIBOR, GOSPOSKA 9

tovarna za izdelovanje dezertnih viz in sirupov.

1501

Izdaja Konzorcij »Jutra« v Ljubljani: predstavnik izdajatelja in urednik: Fran Bröckel v Mariboru. Tisk: Mariborska tiskarna d. d., prejšnja 18. Stanko Dolež v Mariboru.